

## **EXODUS: BOHOVÉ A KRÁLOVÉ**

Do kin přichází nový film legendárního režiséra Ridleyho Scotta (*Gladiátor*, *Prometheus*) - epické dobrodružství EXODUS: BOHOVÉ A KRÁLOVÉ - příběh o odvaze jednoho člověka, který se dokázal postavit impériu. Ridley Scott využívá nejmodernějších vizuálních efektů a 3D technologie, aby vdechl nový život do příběhu vzdorného vůdce Mojžíše (Christian Bale), jenž se vzbouřil egyptskému faraónovi Ramsesovi (Joel Edgerton) a přiměl 400.000 otroků vydat se na monumentální cestu ze smrtícími ranami zasaženého Egypta.

Děj tohoto filmu, jeho rozsah, rámeček, dobrodružství a působivé postavy zaručují jedinečnou filmovou událost. Exodus z Egypta je původní hrdinná legenda. Je to také silný a osobní příběh bohatý na emoce, soupeřivost a zradu. Je to příběh o neutuchajícím hledání svobody.

Scott poznamenává: „Mojžíšův život je jedním z největších dobrodružství a cest za duchovními hodnotami všech dob.“ Počínaje úvodní filmovou bitvou, kde 15.000 egyptských vojáků zaútočí na tábor Chetitů, až po tyčící se stavby, děsivý sled deseti morových ran seslaných na Egypt a rozestoupení Rudého moře, Scott vnáší svou charakteristickou vizi do jednoho z našich nejcennějších a nejdůležitějších příběhů.

„Mám rád velkolepost,“ pokračuje. „Věděl jsem, co dělat s *Gladiátorem* – jak ho přivést k životu a cítit jako lidé, kteří v té době žili. Ve snímku EXODUS: BOHOVÉ A KRÁLOVÉ jsem chtěl podobně přivést k životu egyptskou kulturu, ale způsobem, jak to nikdo předtím ještě neudělal.“

EXODUS: BOHOVÉ A KRÁLOVÉ byl natočen v Pinewood Studios v Londýně a na lokacích v Almerii v jižním Španělsku a Fuerteventure na Kanárských ostrovech.

### **HERECKÉ OBSAZENÍ**

Mnoho herců filmu EXODUS: BOHOVÉ A KRÁLOVÉ obdrželo v minulosti významná filmová ocenění a pochází z celé řady zemí. Ridley Scott vysvětluje: „Egypt byl - a je tomu i nyní - soutokem kultur, protože je křižovatkou mezi Afrikou, Středním východem a Evropou. S ohledem na tuto rozmanitost kultur jsme obsadili herce různých etnik - od Íránců přes Španěly po Araby. Existuje mnoho různých teorií o etnickém původu egyptského lidu a my jsme měli mnoho diskusí o tom, jak co nejlépe tuto kulturu představit. Při realizaci příběhu, který má kořeny v mnoha náboženstvích a je důležitý pro lidi na celém světě, jsme do rolí obsadili takové herce, kteří byli schopni prostřednictvím svých výkonů pravdivě vykreslit tento univerzální příběh.“

Christian Bale hraje Mojžíše, v roli Ramsese se objeví Joel Edgerton, John Torturro ztvárnil Setiho, Ben Kingsley Nuna a Aaron Paul Joshuu.

Christian Bale je hercem, se kterým Scott již dlouho toužil spolupracovat. „Christian je na filmovém plátně velmi impozantní,“ poznamenává. Před natáčením filmu EXODUS: BOHOVÉ A KRÁLOVÉ se Bale objevil v roli zaměstnance ocelárny *Out of the Furnace* z produkce Scott Free. Pro Scotta byla tato role jakousi předzvěstí hercovy proměny v hebrejského proroka a osvoboditele. „Mojžíš je spíš hutníkem než faraónem - je to skromný člověk se zdravým rozumem.“

Scott popisuje Baleův výkon jako: „Vnitřní práci. Dostane se přímo do postavy a vy najednou sledujete tohoto vášnivého vůdce. Užíval jsem si spolupráci s Christianem jako s nikým jiným; překvapoval mě každý den. Měl jsem velká očekávání a dostal jsem mnohem víc.“

Tato postava nabízela mnohé. „Mojžíš je kultovní postavou, která zároveň musí být ztvárněna jako skutečný člověk,“ říká Scott. „Představuje hrdinské a emocionální jádro filmu.“

Bale přijal roli hned z několika důvodů. Vysvětluje: „Mám pocit, že příběh Exodu je nejen jedním ze základních kamenů mnoha světových posvátných textů, ale je to jeden z nejhlubších příběhů v lidské historii. Zjistil jsem, že Mojžíš byl složitý a zdráhavý hrdina. Skrze svou víru se proměnil v bojovníka za svobodu, kterého nemohlo nic zastavit, aby dále šířil vůli boží. To znamená, že byl také rozporuplným člověkem: byl věrný, ale také polemický; váhavý, ale také asertivní; válečník, ale i osvoboditel; byl bouřlivý, ale i stoický.“

„Stručně řečeno“, dodává herec „Mojžíš je jednou z nejvíce fascinujících postav, jaké jsem kdy studoval.“ Za tímto účelem Bale přečetl svaté texty včetně Tóry a části Koránu, stejně jako uznávané knihy *Moses: A Life* autora Jonathana Kirsche. Také se podíval na dva filmy, jejichž přístup k historii a náboženství je velmi odlišný od EXODU: BOHOVÉ A KRÁLOVÉ. „Než jsem se pustil do práce na tomto velkofilmu, chtěl jsem získat humorný nadhled a podíval jsem se na komedii *History of the World, Part I* [režie Mel Brooks] a na klasický snímek *Život Briana* od skupiny Monty Python.“

Centrálním vztahem snímku EXODUS: BOHOVÉ A KRÁLOVÉ je vztah mezi Mojžíšem a Ramsesem, kteří spolu vyrostli jako bratři. Ramses se stane faraonem a Mojžíš jeho nejdůvěryhodnějším poradcem a druhým ve velení. Ale když se Ramses dozví, že je Mojžíš Hebrejcem, vyžene svého „bratra“ do pouště, kde na něj čeká téměř jistá smrt.

„Ramses je zosobněním toho, jak absolutní moc dokáže člověka zkorumpovat,“ říká Joel Edgerton, který se chopil této role. „Ramses začne věřit, že je ve skutečnosti bohem a to mezi ním a Mojžíšem vytváří nádhernou dynamiku.“

Ramses je hlavním antagonistou příběhu, ale Scott s Edgertonem chtěli této postavě dát jisté nuance a složitost, která přesahuje obyčejné darebáctví. „Ramses má k Mojžíšovi silnou, bratrskou vazbu, takže když se dozví, že je Mojžíš Hebrejcem, je zmítán rozpory. Také miluje svou manželku Nefertari a jejich malého syna a to mu dává důležitou emoční stránku,“ říká režisér.

Scott se poprvé setkal s Edgertonem o několik let dříve, když hledal obsazení do rolí ve

svém epickém křížovém eposu *Království nebeské*. Herec byl tehdy pro roli příliš mladý, ale Scott nadále sledoval jeho kariéru, zejména jeho práci v úspěšném nezávislém dramatu *Království zvěřstev*. „Joel má talent. Je zadumaný, intelektuální, atletický a velmi vřelý člověk. S elegancí si osvojil vystupování starověkého Egyptana a respektoval svou dobu, aniž by vyvolávala pocit „období.“ Ramses je špatný člověk s jistými dobrými emocionálními aspekty, takže si nejste jisti, zda ho máte mít rádi nebo ho nenávidět. Joel je také velmi fyzický herec, takže nabízí opravdovou akci a zuřivost, když je zapotřebí.“

Bale uvítal Edgertonovu „oddanost“ této roli. Domnívám se, že měl jednu z nejobtížnějších rolí ve filmu. Joel vystihuje veškerou aroganci někoho s neomezenou mocí a všechny nejistoty někoho, kdo se zoufale snaží udržet své postavení.“

Edgerton si roli užil, zejména její komplikovanost. „Pro mne jsou nejvíce fascinující takoví ničemové, kteří by byli ve svém vlastním filmu hrdiny,“ vysvětluje. „Domnívám se, že pokud pochopíte zápornou postavu, fandíte hrdinovi ještě víc. Chtěl jsem v této roli darebáka nalézt rovnováhu a dát mu lidskost. Uprostřed všech epických válečných scén existuje ještě jeden velký konflikt - bitva vůlí mezi Ramsesem a Mojžíšem.“

Edgerton připouští, že má Ramses obrovské ego, jak se očekává u někoho, kdo je vychováván ve víře, že je žijícím Bohem. „Je nerozumný a postrádá empatii,“ říká herec. „Ramses je tyran a diktátor, ale to bylo součástí přesvědčení dané doby.“

Ramses začne budovat vlastní město, Pi Ramses a vyzdobí ho svou vlastní podobou, jak bylo v daných časech zvykem. Obrovská socha Ramsesovy hlavy (vyrobená podle Edgertona) dohlíží na otroky, kteří pracují na přidružených polích. Patnáct metrů vysoká socha se stala během natáčení významnou „pamětihodností“.

Sigourney Weaverová hraje Tuyu, matku Ramsese, první manželku faraona Setiho. Filmová hvězda Scottova snímku *Vetřelec* s režisérem spolupracovala i na historickém velkofilmu *1492: Dobyť ráje*. O jejich opětovném shledání říká: „Vypadá to, jako by neuplynul žádný čas. Pořád vidím tohoto výjimečného muže, který představuje svou vizi na filmovém plátně.“

O své roli Weaverová říká: „Pro Tuyu bylo těžké sledovat, že je Mojžíš oblíbencem faraona Setiho,“ pokračuje Weaverová. „Ridley postavu přirovnává k panterovi, přestože může být Tuya vnímána jako zlý člověk, pro mě to je velmi dobrá matka. Tuya ví, jak velkou podporu Ramses potřebuje, i když si to nechce přiznat. Ramses miluje Mojžíše a snaží se jednat správně, ale on i Tuya jsou zneklidnění Mojžíšovým blízkým vztahem s faraonem Setim. Lidé mohou vidět Tuyu jako zápornou postavu, ale ona není. Jen chrání svého syna.“

V Tuyině moci a síle se odráží postavení egyptských žen té doby. „Bylo to opravdu o moci a kráse,“ říká kostýmní výtvarnice Janty Yatesová. „Ridley chtěl, aby Tuya byla úchvatná. Její kostýmy podtrhují její odvážné ambice, které chová pro svého syna. To se zrcadlí především v

jejích pokrývkách hlavy a ve špercích.“

John Turturro ztvárnil Tuyina manžela Setiho, vládce Egypta, otce Ramsese a otcovskou autoritu pro synovce Mojžíše. „Seti je u moci příliš dlouho a je to pro něj zátěž,“ říká uznávaný herec. „Má bližší vztah k Mojžíšovi, než ke svému vlastnímu synovi Ramsesovi. Byl by nejraději, kdyby ho jako faraon nahradil Mojžíš, ale ví, že to nejde.“

Ben Kingsley hraje Nuna, hebrejského učence a duchovního vůdce otroků. Scott říká: „Nun odhalí pravdu o Mojžíšovi a spustí řetězec událostí, které vedou k jeho vyhnání.“

Scott je šťastný, že do role obsadil Kingsleyho, který před několika lety hrál Mojžíše v televizním seriálu. „Ben je chameleon, chytrý a zkušený. Byl pro tuto roli ideální.“

Role Aarona Paula v televizním seriálu *Perníkový táta* mu vysloužila zástupy fanoušků a cenu Primetime Emmy®. Po šesti sezonách seriál skončil a Aaron byl osloven, aby ztvárnil roli Joshuy, hebrejského otroka, který pomáhá Mojžíšovi vyvést Židy z Egypta.

Scott, který je fanouškem *Perníkového táty*, se s Paulem setkal poprvé, když herec přiletěl z Los Angeles do Londýna na čtyřicetihodinové makeupové testy, aby se hned druhý den zúčastnil předávání cen Emmy zpět v Americe. „Ridley má tolik energie a věří v příběhy, které ve všech svých filmech vypráví,“ říká Paul. „To z něj dělá tak silného režiséra. Posloucháte ho, když mluví a jeho světy opravdu existují, ať už je to *Vetřelec*, *Blade Runner* nebo EXODUS: BOHOVÉ A KRÁLOVÉ.“

Joshuu nejdříve vidíme jako mladého otroka, který je trestán v tvrdém prostředí egyptské cihelny. O několik let později je Joshua mezi prvními, kteří se připojí k Mojžíšově skupině. „Joshua byl mnoho let týrán; tak nízko spadá jeho místo v hierarchii egyptské společnosti, takže je připraven připojit se k Mojžíšovi a bojovat za svobodu. „Mojžíšova skupina bojovníků bez opravdových zbraní spoléhá pouze na luky a šípy. Za tímto účelem Paul prošel kursem lukostřelby a jízdy na koni, aby se na roli dokonale připravil.“

„Aaron vnáší do role Joshuy svěžest,“ poznamenává Scott „hladce vklouzl do své postavy a do historie.“

## **MOROVÉ RÁNY A ROZESTOUPENÍ MOŘE**

Když Ramses odmítne Mojžíšovy prosby, aby nechal prorokův lid odejít, Egypt je zasažen sérií morových ran. Ramsesovi poradci nabízejí pro tyto jevy, které jsou vzrušující ale i děsivou podívanou, vědecky podložená vysvětlení.

První z deseti ran přichází v momentě, kdy na sebe krokodýli v Nilu začnou navzájem útočit a spolu s několika egyptskými námořníky se strhne kruté běsnění. Voda v Nilu se promění v krev, na jejíž hladině plavou leklé ryby. Z Nilu vylezou tisíce žab a zamoří město Pi-Ramses včetně

Ramsesova paláce.

Za tímto účelem bylo na natáčení dopraveno čtyři sta žab se šesti cvičiteli, hlídacím psem a jeden metr vysokým žabím plotem. V této scéně Golshifteh Farahani, hrající Nefertari, opakovaně prokázala odvalu hned v několika záběrech, kdy předstírala spánek, zatímco jí byl na hlavu vysypán pytel živých žab, které se jí zamotaly do dlouhých vlasů.

Když tito obojživelníci zahynuli, z jejich rozkládajících se vnitřností se začaly rojit mouchy, které proudily do ulic Ramsesova města (postaveného na jeho počest). Město se tak ztratilo za černým závojem hmyzu. Vedoucí vizuálních efektů, Peter Chiang, dodává: „Posunuli jsme morové rány na novou, jinou úroveň. Mouchy se stanou výrazné a jejich roje husté a následná invaze kobylek ještě více znepokojující v tom, jak se kobylky pohybují a rojí.“

Další ranou byly vředy a boláky, které postihly téměř všechny Egyptřany. Během noci na zem spadly kroupy o velikosti kamenů, pak následovala masivní mračna kobylek.

Zákony přírody v extrémní podobě (a snad božím zásahem) mohou tyto rány vysvětlit, ale konečná pohroma přesahuje i samotnou přírodu: všichni prvorození synové Egypta přes noc zemřou včetně faraonova vlastního syna. Když si Ramses uvědomí, že žádné z dětí hebrejských otroků nezemřelo, přikáže, aby opustili Egypt - ale krátce poté stojí v čele své armády a procházející Židy pronásleduje a hodlá pobít.

Mojžíš a jeho nedostatečně vybavená skupina 400.000 přívrženců obtěžkaná vším, co mohli unést, se snaží překročit hrozivé pohoří a zamířit k Rudému moři, konkrétně k té části, kterou Mojžíš již předtím překročil.

Když se ocitne na pobřeží Rudého moře s egyptskou armádou v patách, Mojžíš si uvědomí, že vybral špatnou cestu a minul mělké vody. Tváří v tvář moři na jedné straně a tisícovce egyptských vojáků na straně druhé, Mojžíš ztrácí naději. Jak se Ramses připravuje na svůj konečný útok, Mojžíš postřehne, že příliv rychlým tempem ustupuje. Shromáždí svůj lid a klopýtají přes mělčinu. Když se konečně dostanou na pevninu, Ramsesovy vojáky pohltní masivní mořská vlna.

## **PLÁNOVÁNÍ A TVORBA SVĚTA**

Mezi Scottovy tvůrčí spolupracovníky patří na Oscara dvakrát nominovaný filmový architekt Arthur Max a držitelka Oscara, kostýmní výtvarnice Janty Yatesová. Oba se podíleli na devíti předchozích Scottových filmech, včetně *Gladiátora* a *Promethea*. „Myšlenka vybudovat celý svět je vždy lákavá,“ říká Scott. „Nejvíce je na tom přitažlivý fakt, že všechno jde, pokud to působí opravdově. V jádru jsem architekt a stejně tak jím je i Arthur Max.“

Max přiznává, že EXODUS: BOHOVÉ A KRÁLOVÉ je největší filmovou produkcí, na které kdy pracoval. „Je to impozantní, epické dílo, protože takový byl i starověký Egypt a chtěli

jsme ho pravdivě vykreslit,“ vysvětluje. „Samozřejmě Ridleymu to nikdy nestačí, což je důvod, proč využíváme digitální vizuální efekty.“

Členové filmové výpravy a vizuálních efektů (druhý jmenovaný tým vyrobil přes 1500 VFX záběrů) spolupracovali, aby vytvořili obrovské scény a akční sekvence. Například socha Ramsese se tyčí do výšky 60 metrů, z nichž 10 metrů bylo postaveno přímo na place, zbytek byl vytvořen v počítači. „Když kamera švenkuje z nebe dolů na sochu, uvidíte na vrcholu její digitální prodloužení, které se postupně spojuje se skutečnou verzí na zemi,“ vysvětluje Scott. „Beze stopy po jejich spojení.“

Vedoucí vizuálních efektů, Peter Chiang, myšlenku dále rozvádí: „Vizuální efekty jsou založeny na realitě. Arthur a Ridley navrhli úžasné a rozsáhlé dekorace, které poskytly skvělý odrazový můstek pro vizuální efekty. Bylo dobré vidět skutečné osvětlení na skutečné scéně, protože v závěru ovlivnilo vzhled našeho CGI.“

Na třech filmových lokacích pracovalo více jak 1000 členů týmu výtvarníků a stavby. Ateliéry Pinewood pojmuly interiéry okázalých paláců a chrámů egyptské královské rodiny, stejně jako chatrče otroků. Obrovský exteriér faraónovy residence byl natočen na mamutím přilehlém pozemku, kde se realizovaly scény zachycující egyptskou armádu, která se vydává do boje s Chetity a později, jejich zkrvavený, ale triumfální návrat. Velká venkovní nádrž studia Pinewood byla proměněna na řeku Nil, která se zbarví do ruda, jak se divocí krokodýli vzájemně požírají. Scéna, kde se Rudé moře rozdělí a následně v něm utonou stovky egyptských vojáků, byla natočena v podvodní nádrži.

Filmová stavba používala kladkový systém vynalezený pro *Gladiátora*, aby dokázali rychle přemístit a uspořádat obrovské sochy, sloupy a kusy zdí, což Scott přirovnává k obří LEGO stavebnici.

Po dokončení práce v ateliérech Pinewood se výroba přesunula do Almerie v jižním Španělsku, kde obsadili rozlehlou pláň v Alhámille v pohoří Sierra Madre. Tato suchá pouštní oblast byla také využita v několika westernech režiséra Sergia Leoneho, stejně jako ve snímku *Lawrence z Arábie* a v *Dobyvatelích ztracené archy*.

„Pracovat v Alhámille je jako mít své vlastní obrovské studiové exteriéry,“ říká Max. „Tato oblast je větší než pozemek studií 20th Century Fox v Kalifornii.“ Na pláni o rozměrech 1 x 1,5 km vede centrální alej palem. Mnohé z nich byly již na místě. Filmaři nahradili ty, které byly nemocné, novými a poskytli všem stromům potřebnou péči. Filmaři také instalovali nádrž na vodu a postavili exteriéry egyptských paláců a vil i ulici s obyčejnými egyptskými domy a domy obchodníků. Město Pi Ramses a nedaleké ghetto otroků byly spojeny palmovou alejí.

Bitva u Kadeše, ve které Ramses a Mojžíš dovedli Egyptany k vítězství nad Chetity, byla zinscenována v blízkém okolí. Skutečná bitva byla oslavována jako největší vojenská akce v

historii, v planoucím slunci v ní bojovali tisíce vojáků a stovky vozů.

Filmová scéna se natáčela v průběhu pěti dnů se stovkami statistů, kaskadérů, zvířat a vozů pěti kamerami a dvěma filmovými štáby – přerušila ji jen obrovská bouře, která v celé oblasti způsobila záplavu a odřízla mnohé členy štábu od silniční komunikace. Místní media ji vzhledem k jejímu rozsahu označila za „biblickou“.

O několik dní později, po nádherném západu slunce, který filmaři zachytili a použili ve filmu, vypukla na planině Alhamilla písečná bouře, poškodila dekorace, oslepila herce, štáb a statisty.

Fuerteventura, jeden z Kanárských ostrovů v Atlantském oceánu u pobřeží Afriky, byl další klíčovou lokalitou. Široké prázdné písečné pláže a sopečné pohoří udělaly z ostrova ideální místo pro útek židů z Egypta přes Sinajskou poušť. „Některé části Fuerteventury jsou téměř prehistorické, nedotčené,“ říká Bale. „Je to jedno z nejkrásnějších míst, jaké jsem kdy viděl.“

Vysoko v horách leží těžební městečko Macael, ve kterém se lámal mramor již od dob Feničanů. Mramorový lom se představí jako pracovní místo s otroky, tady se Mojžíš poprvé setká s Nunem. Mojžíš projíždí kolem na své cestě k Ramsesovi s žádostí, aby otroky osvobodil. Během své noční cesty pozoruje otroky poháněné krutými veliteli. Dřeli při světlech pochodní a tahali obrovské kusy mramoru do hor.

Kromě hledání lokací a stavby dekorací, Max a jeho tým na sebe vzal obrovský úkol tato místa zařídit a vyzdobit. „Dnes nemůžete koupit nic staroegyptského, takže každá věc, každá výzdoba musela být navržena a vyrobena,“ vysvětluje. Max získal reference v Britském muzeu a v Egyptském muzeu v Káhiře. Během výroby využíval starých technik i moderních technologií.

Paláce byly vybaveny trůny a židlemi podle starověkých fresek. Filmaři postavili sochy z lehkých moderních materiálů pro usnadnění manipulace s nimi, ale upravili je pomocí starodávných postupů.

Tým designérů konzultoval s odborníky v oblasti hieroglyfů, jazyka a rituálního chování a zaměřil se na viktoriánskou éru romantických malířů Anglie a Francie, kteří přivedli detailní starověké scénérie k životu. „Film odráží eklektickou směs vlivů, která, jak si myslíme, bude maximalizovat vznešenost starověkého Egypta současně s utrpením a strádáním, které provází otroctví,“ říká Max.

Max popisuje Scottovy náročné pracovní metody: „Sedíme u kulatého stolu a procházíme scénář stránku po stránce a používáme při tom vizuální reference. Když navštívíme místa, sdílíme různé nápady a také přijímáme návrhy členů ostatních tvůrčích týmů. Ridley nás vždy překvapí tím, že nás navede směrem, který nikoho z nás nenapadl. Postavy, jejich prostředí a jak jsou vzájemně propojeny, pochází z jeho mysli. Je to jeho vize jejich světa. Ridley umí krásně kreslit, takže musíte sledovat, co právě namaloval, což je někdy na zadní straně něčího scénáře. Pokud máte dobrý

nápad, promění ho v lepší. Na place najde vždy ten nejlepší úhel kamery, na který nikdo jiný nepomyslel. Stejně jako je umělcem, je i kameramanem a velmi rychlým studentem moderních technologií a jak jich využít.“

„Je to jako pracovat pro renesančního mistra a být jeho žákem, který uskutečňuje jeho vizi na filmovém plátně,“ filmový architekt.

Janty Yatesová získala Oscara za nejlepší kostýmy ve filmu *Gladiátor* a spolupracovala se Scottem na šesti dalších produkcích. Považuje tuto spolupráci za jasnou výzvu. „Ridley je malíř a je mou inspirací. Když komponuje záběr, neunikne mu žádný detail. Je to vzrušující zážitek, protože víte, že každý záběr bude jedinečný.“

Yatesové design je založen na pečlivém výzkumu, návrhářka poukazuje na to, že bylo štěstí, že měla k dispozici tolik uměleckých referencí, které se zachovaly na zdech nebo v podobě soch z dob starověkého Egypta. „V případě *Gladiátora* na internetu není mnoho, takže jsem trávila hodně času procházkami po Římě a pozorovala sochy, abych našla nějaké vodítko.“

Yatesovou během příprav ohromilo, jak vyspělí Egyptané byli, co se týče módy a designu. „Zejména jejich šperky! Byly vyrobeny s takovou řemeslnou zručností, byly tak detailní a decentní,“ říká.

Rozsah filmu je obrovský a Yatesová a její spolupracovník, kostýmní výtvarník Stefano de Nardis, zřídili továrnu v Ouarzazate v marocké poušti, kde sdružili střihačky, švadleny, vyšivačky, pracovníky s kovy, ševce a šperkaře, aby společně vytvořili kostýmy pro Egyptany, armádu, Chetity, palácovou stráž a některé herce. Každý z dvaceti hlavních členů hereckého obsazení měl velmi propracované kostýmy s mnoha detaily a často musel mít osm nebo devět kusů od jednoho kostýmu, takže Yatesová dodatečně ještě založila společnost barvířů, střihačů a dalších odborníků v Londýně.

Oblékat Mojžíše byl nejkomplicovanější úkol. „Má několik podob,“ vysvětluje Yatesová, „v první z nich je Mojžíš mladý princ z Egypta, milovaný Setim, v blízkosti svého bratrance Ramsese a podezíraný Tuyou. Ridley chtěl, aby se od okázalosti dvora odlišoval. Je v první řadě voják, takže má elegantní oblečení, střízlivé tóny, je dokonale upravený a nosí kratší vlasy.“

Ve druhém dějství putuje pouští a vypadá jako vandrák a poté, co byl napaden některými domorodci, nosí jejich oblečení. Když se seznámí se svou budoucí manželkou Zipporou a usadí se, stane se pastýřem. Když se ale rozhodne vrátit do Egypta, aby se postavil Ramsesovi, je z něj partyzánský bojovník, který žije v horách se svojí skupinou a nakonec vede svůj lid ke svobodě.“

Přestože přijala výzvy v oblékání stále se vyvíjející postavy Mojžíše, Yatesová uvádí, že jejími nejoblíbenějšími výtvoři jsou Ramsesovy kostýmy. „V záplavě Chetitů, nebo mezi některými spíše špinavými egyptskými vojáky, Ramsesův zlatý oblek a brnění působí senzačně. A Joel to umí nosit. Pokaždé, když jsem ho oblékla, zamilovala jsem se do jeho podoby.“

Jak Scott říká, Ramses nosí hodně šperků. Edgerton si rychle zvykl na slabost své postavy pro zlato a často žertoval: „Nebudu to nosit, pokud to není ze zlata,“ nebo, „Přineste mi mou zlatou sukni... číslo sedmdesát šest.“

Yatesová říká: „Ramses byl arogantní. Nechal stavět své sochy mnohem častěji než jakýkoliv jiný faraón, takže všechno, co ho obklopuje, odráží jeho charakter a to doslova, protože všechno je vyrobené ze zlata - včetně jeho šperků, přilby a oblečení. Seti je pozlacený, ale ne okázalý jako jeho syn, zatímco Tuya je nádherná a sexy. Tuya očekává, že bude královnou země, jakmile Ramses převezme moc, takže se na tuto roli připravuje i před očima veřejnosti.“

Zipporu si Mojžíš vezme za ženu ve vesnici daleko od Egypta. Yatesová o ní říká: „Je mladá, svěží, krásná a moderní a odráží se to i v jejím oblečení. Je to pracující členka klanu.“

Zipporah v podání Marii Valverdové je nápadně krásná postava, částečně i díky make-upu Tiny Earnshawové, která získala Oscara za svou práci na *Titaniku*, a která se Scottem spolupracovala na *Prometheovi* a *Konzultantovi*. Earnshawová použila černé uhlíky pro zvýraznění Zippořiných očí, klanové tetování tváře a tetování hennou na jejích rukou, pažích, chodidlech a nohách. „Vypadá nádherně za všech okolností,“ říká Earnshawová.

Každý kostým, rekvizita, design, stavba a vizuální efekt odpovídají epickým rozměrům tohoto filmu. Ale jak Ridley Scott poukazuje, citlivost snímku EXODUS: BOHOVÉ A KRÁLOVÉ stojí na pevných základech. „Mojžíš vyrostl jako významný egyptský aristokrat - princ egyptský, s mnoha lidskými nejistotami a pochybnostmi.“

Pro Christiana Balea bylo ztvárnění Mojžíše nezapomenutelným zážitkem. „Je to okouzující postava a často jsem si říkal ‘Nemůžeme pokračovat dál?’ Je toho mnohem víc, co by se o něm dalo říct. Je mnohem více fascinující, než jsem si dokázal představit.“

## **O AUTORECH**

**RIDLEY SCOTT** (režisér, producent) byl nominován na Oscara v kategorii nejlepší režie za filmy *Černý ještřáb sestřelen*, *Gladiátor* a *Thelma a Louise*. Všechny tři filmy mu také vysloužily nominaci na DGA Award. Mezi Scottovy nejnovější režisérské počiny patří hit *Prometheus* s Michaellem Fassbenderem, Noomi Rapace a Charlize Theronovou a *Konzultant* z pera Cormaca McCarthyho v hlavní roli s Michaellem Fassbenderem, Bradem Pittem, Cameron Diazovou a Javierem Bardemem.

Dalším snímkem Ridleyho Scotta bude *The Martian* s Mattem Damonem v hlavní roli.

Scott získal během své zářné kariéry mnoho nominací na filmové ceny. Kromě jeho nominací na Oscara a cenu DGA také získal nominaci na Zlatý glóbus® za nejlepší režii filmu *Americký gangster* v hlavní roli Denzelem Washingtonem a Russellem Crowem. Zároveň byl i producentem tohoto snímku a obdržel za něj nominaci na cenu BAFTA v kategorii nejlepší film.

Scott byl také nominován na Zlatý glóbus a cenu BAFTA za nejlepší režii pro jeho epický snímek *Gladiátor*. Film získal Oscara, Zlatý glóbus a cenu BAFTA za nejlepší film.

Scottovým režijním debutem byl snímek *Soupeři* z roku 1977, za který získal cenu v kategorii Nejlepší filmový debut na Filmovém festivalu v Cannes. Následoval sci-fi trháč *Vetřelec*, kterým zahájil velice úspěšnou franšizu a katapultoval Sigourney Weaverovou ke slávě. V roce 1982 Scott režíroval kultovní film *Blade Runner* s Harrisonem Fordem. Dnes již považován za sci-fi klasiku, tento futuristický thriller byl přidán do Národního filmového registru knihovny Kongresu Spojených států amerických v roce 1993 a režisérská verze filmu *Blade Runner* šla do distribuce s opětovně nadšeným přijetím v roce 1993 a znovu v roce 2007.

Scott dále režíroval filmy *Legenda* s Tomem Cruisem; *Ten, kdo mě hlídá*; *Černý déšť* s Michaelem Douglasem a Andy Garciou; *1492: Dobytí ráje*; *Bílá smršť* s Jeffem Bridgesem; *G. I. Jane* s Demi Mooreovou a Viggo Mortensenem; a velmi úspěšného *Hannibala* v hereckém podání Anthony Hopkinse s Julianne Mooreovou. *Labyrint lží* s Russellem Crowem a Leonardem DiCapriem; *Dobrý ročník* v hlavní roli Russellem Crowem a Albertem Finneym. Epos *Království nebeské* s Orlando Bloomem a Jeremy Ironsem a *Švindlíři* v hlavní roli Nicolasem Cagem a Samem Rockwellem. Scottova hitová verze nadčasového příběhu *Robina Hooda* zaznamenala jeho pátou spolupráci s filmovou hvězdou Russellem Crowem, ve snímku si také zahrála Cate Blanchettová.

V roce 1967 Ridley a jeho mladší bratr, také filmař, Tony Scott založili reklamní produkční společnost RSA. RSA má vynikající pověst díky svým inovativním a průkopnickým reklamám, které produkuje pro některé z nejuznávanějších světových značek. V roce 1995 Scott se svým bratrem založili společnost Scott Free Productions s pobočkami v Los Angeles a v Londýně. V produkci bratří Scottů vznikly snímky jako *Zná ji jako své boty*, *A-Team*, *Cyrus*, *Mezi vlky* a na Oscara nominovaný snímek *Zabití Jesseho Jamese zbabělcem Robertem Fordem*.

Co se týče televizní tvorby, společnost produkovala cenami (Emmy®, Peabody a Zlatý glóbus®) ověřený hit *Dobrá manželka* pro stanici CBS, stejně jako hit dlouhotrvající série, *Vražedná čísla*, stanice CBS, která odvysílala již šest sérií. Kromě toho Ridley a Tony byli výkonnými producenty na dlouhodobých projektech jejich společnost: včetně seriálu stanice Starz *Pilíře země*; A & E seriálu *Kmen Andromeda* podle knižní předlohy Michaela Crichtona; TNT seriálu *The Company*; a oceněných filmů stanice HBO *RKO 281*, *Stahují se mračna* a *V srdci bouře: Churchill ve válce*.

V roce 2003 byl Scott pasován na rytíře Řádu britského impéria za přínos umění.